

Rudolf Steiner

Esoterní úvahy: Okultní bádání o životě mezi smrtí a novým zrozením

Přednáška konaná ve Stuttgartu dne 17. února 1913

I. Kosmická stránka života mezi smrtí a novým zrozením. **Cesta hvězdnými sférami.**

Ve druhé polovině loňského roku bylo mi uloženo vykonat některá okultní zkoumání o životě mezi smrtí a novým zrozením. Líčili jsme již z několika stran, co tu přichází v úvahu; ale úplná znalost, úplné proniknutí této části lidského života je možné vlastně jenom tehdy, jestliže ji pozorujeme z nejrůznějších hledisek. Třebaže je správné všecko, co o tomto tématu možno najít ve spisech a v cyklech, přece jenom ke všemu tomu možno připojit ještě to, co chci přednést tohoto večera a snad i pozítří o této věci. Když člověk projde branou smrti, když tedy odloží své fyzické a éterické tělo, je duše v první době zvláště oddána vzpomínkám na uplynulý zemský život. Víme již, že duše potřebuje určité doby k tomu, aby - možno-li použít toho výrazu - odvykla všemu, co ji připoutává k poslednímu zemskému životu. Představme si tedy toto vyrůstání z posledního zemského života jednou v souvislosti s celým vesmírem, se světem.

Když člověk opustí své tělo fyzické a éterické - což nastává nejen po smrti, nýbrž již ve spánku a žije-li tedy jenom v těle astrálním, které možno nazvat také tělem duševním - počne se - možno říci - prostorově šířit všemi směry: jeho bytost se začíná rozpínat do dálek. Každé noci se vlastně rozšiřujeme do hvězdných dálek. Po smrti rozšiřuje se člověk pomalu a zvolna, takže jeho - nemůžeme nyní říci snad tělesnost, nýbrž duševnost musíme hledat nejdříve v okruhu země, daleko za hranicemi ovzduší. Rozšiřujeme se stále dál a dále, až člověk (ačkoli to zní paradoxně, přece se to tak jeví) rozšíří svoji duševnost po celé rozloze koule, jejíž hranice konečně splývají s obvodem měsíčního oběhu kolem Země. Rozrůstáme se do takových rozměrů, že hranicí naší bytosti je dráha Měsíce kolem Země. Pokud se tedy takto rozšiřujeme, trvá to, co můžeme nazvat dobou kamaloky. Je to doba vnitřní souvislosti s posledním zemským životem.

Pak ale rozrůstání pokračuje. Rozšiřujeme se skutečně po hvězdné obloze, načež nastává doba, kdy dosahujeme takové velikosti, že nejzažší hranice naší bytosti může být vyznačena kruhem, který dnes opisuje – astronomicky řečeno Venuše, okultně řečeno Merkur. Nyní, když člověk opustil měsíční

sféru, závisí způsob jeho bytí na tom, jaký život vedl zde mezi zrozením a smrtí. Když projdeme životem ve světovém prostoru až do této **sféry Merkuru**, daří se nám v ní tak, že buďto můžeme snadno najít spojení s lidmi, se kterými jsme byli pospolu na Zemi, se kterými se naše duše na Zemi našli, nebo nás může potkat i to, že se nám sotva podaří najít takovéto spojení, že jsme při tomto vžívání se do sféry Merkuru do jisté míry odsouzeni k samotě. A zda se cítíme určeni více nebo méně k osamocení nebo – možno-li užít toho výrazu – ke družnosti, to závisí od toho, jak jsme prožili svůj pozemský život. Člověk, který v životě dbal málo o to, aby ve své duši přivedl k činnosti mravní citění, mravní smýšlení, mravní náladu, laskavost, soucit... člověk, který řečené vlastnosti vyvíjel po dobu zemského života jen malou měrou, ten cítí při rozšiřování se ke sféře Merkuru, že je po smrti nucen k samotě. A jest mu zatěžko najít jiné duše se kterými je spojen. Člověk, který velkou měrou vyvinul soucit, mravní smýšlení, žije při rozšiřování se k merkurské sféře s jinými dušemi v pospolitě družnosti. Je nám tedy dáno, abychom si život mezi smrtí a novým zrozením zařídili podle libosti. Sféra Merkuru – okultně řečeno – je tedy tou sférou, kde se ještě jiným způsobem silně projevuje, jak jsme se vyvinuli co do mravních vlastností.

Je třeba nejprve ještě uvážit, že právě po dobu, kdy po smrti procházíme touto (okultně řečeno) merkurskou sférou, jeví se následek toho, zda-li jsme v době mezi zrozením a smrtí byli lidmi svědomitými nebo nesvědomitými. Hleďte, všecko, co se zde děje na světě ve fyzickém životě, to je řízeno ze světa duchovního, všecko má svoji příčinu posléze ve světě duchovním. Pozorovali jsme častěji přirozenou smrt stářím, která pro člověka nastat musí, neboť ta jest tím, co nás musí potkat vlastně z toho důvodu, aby život mohl od inkarnace k inkarnaci správně postupovat. Ale jak víme, neexistuje jenom tato, ve vývoji dobře odůvodněná smrt stářím, jest ještě smrt, jež člověka napadá v květu mládí, ba již v dětství.

Ve světě existují nejrozmanitější nemoci, nákazy atd., jež lidský život postihují. A ty nejsou způsobovány jediné fyzickými příčinami, nýbrž jsou určovány, řízeny z duchovního světa a to vlastně z oblasti Venuše, onoho pásu okolo naší země, který však můžeme nazvat sférou merkurskou – okultně řečeno. To znamená, že vedeme-li poloměr od Země až k Venuši a bez ohledu na astronomické poměry opíšeme jím kruh, pak je toto sféra Merkuru. (Tedy nikoli kruh okolo Slunce, nýbrž okolo Země). A v tomto pásu, v prostoru, který je tímto kruhem zabrán, leží síly, kterými jsou na Zemi dirigovány nemoci a smrt; nikoli smrt, pokud přichází jako přirozená smrt stářím, nýbrž pokud kosí předčasně. Tam jsou činny jisté duchovní bytosti, jež okultismus označuje jako duchy nemoci a smrti. Jestliže člověk, který vstupuje do této – okultně řečeno – merkurské sféry, strávil své bytí na Zemi jako člověk bez svědomí, odsuzuje se nyní, když prochází touto sférou, k tomu, že se musí stát služebníkem těchto – můžeme je již tak pojmenovat – zlých duchů nemoci a smrti. Ba, člověk pozná, utvoří si pojem o tom, co nesvědomitost vlastně znamená teprve tehdy, když ví o této skutečnosti. Nesvědomitost odsuzuje lidi k tomu, že po jistou dobu mezi smrtí a novým

zrozením musí se v merkurské sféře podrobit jařmu těchto zlých duchů. A když jsou vytvářeny síly, které z okruhu jsou vysílány k Zemi, aby působily nákazy a nemoci, aby působily náhlou smrt, musí tyto „nesvědomité“ duše spolupracovat jako služebníci těchto duchů nemoci a smrti, jež řečené síly na náš svět vysílají.

Věc se má poněkud jinak, když působí až do té sféry to, co je na Zemi velmi rozšířeno: pohodlnost. Náš život probíhá vlastně ve znamení pohodlnosti. Při nesčetných věcech by si lidé docela jinak počínali, kdyby nebyli pohodlní. Rovněž pohodlností odsuzuje se člověk k tomu, aby ve sféře, o které se právě mluvilo, se stal na jistou dobu služebníkem těch mocí, které jsou podřízeny Ahrimanovi, mocí, jež možno nazvat mocnostmi překážek, tedy těch duchů, kteří práci na Zemi působí překážky. Služebníky duchů překážek staneme se na jistou kratší nebo delší dobu následkem všeho, co jsme do duše přijali z pohodlnosti. Tak si utvoříme pojem, jak do života mezi smrtí a novým zrozením působí síly, které jsme tu ve fyzickém světě v duši utvořili.

Další sféra, do které se duše rozšiřuje, nazývá se okultně **sférou Venuše** (astronomicky sféra Merkuru). Na ní se připravujeme náboženskými vlastnostmi nebo náboženským smýšlením. Člověk, který v době mezi zrozením a smrtí v sobě vypěstil smýšlení, které jeho duši umožňuje, aby se ohlédala po duchovních pramocnostech a prasilách světa, ten může být družnou bytostí ve sféře Venuše, takže žije společně s ostatními lidmi, se kterými se jeho duše na Zemi sblížila. Ale také jiní duchové vyšších hierarchií vstupují, počínaje tímto místem, do lidské sféry a člověk tu žije s duchy vyšších hierarchií společně, jestliže vypěstil náboženské smýšlení, náboženské cítění. Naproti tomu odsuzuje se k odloučenosti, k uzavření, k mučivé samotě, jestliže zde na Zemi nespojil svou duši s podněty náboženského života. Jestliže byl na Zemi ateistou, osamotní úplně počínaje sférou, o které bylo mluveno. A musíme již říci, že nad sebou vynášejí ortel naprosté samoty lidé, kteří dnes zrovna ve velkém usilují o stav bez náboženství. Lidé, kteří se například sdružují v monistických svazech, uzavírají si vnitřní svobodu pohybu a protože se tu sdružili pod tímto praporem, odsuzují se potom v této sféře, aby seděl každý ve své vlastní kleci; jeden bude oddělen od druhého.

Další sféra, do které vstupujeme, je **sféra sluneční**. Jsou tu zase jiné poměry nežli jaké jsou pro fyzickou astronomii. Tuto sféru dostaneme, spojíme-li Zemi se Sluncem a opíšeme touto spojovací čarou kruh kolem Země. Duchovně jsou právě tyto poměry jiné nežli ve světě fyzickém. Šíříme se až k této sféře, když jsme byli prošli sférou Venuše. Pro tuto sféru nejsme již připravováni tímto, čím jsme byli připravováni pro sféru Venuše. Pro sféru Venuše můžeme být připraveni tak, že najdeme spojení se všemi těmi lidskými dušemi, se kterými jsme si byli v životě mezi zrozením a smrtí nábožensky blízcí. Ve sféře Venuše jsou lidé jaksi uzavřeni v oblastech, jako jsou oblasti, do kterých jsou na Zemi naskupeni národy, rasy. Tak jsou ve sféře Venuše oblasti, kde se hledají ti, kdo jsou si blízcí svým náboženským cítěním. Ale to

již nestačí pro sféru sluneční. Ve sluneční sféře cítí se člověk osamělým, jestliže na Zemi byl připraven jenom pro jistý druh náboženského vnímání ve své duši. Ve sluneční sféře je člověk družnou bytostí jedině tehdy, jestliže vypěstil v nejlepší slova smyslu porozumění pro každé náboženské cítění, když vyvinul jaksi hlubší snášenlivost vůči všem náboženským systémům světa. Od mystéria na Golgotě až do našich dob stačilo jaksi vnější křesťanské náboženské vyznání, neboť toto náboženské křesťanské vyznání obsahuje jistým způsobem porozumění jdoucí daleko nad omezený náboženský systém, je tomu u něho jinak nežli u ostatních náboženských soustav. Můžeme se skutečně o tom lehce přesvědčit. Mnoho jiných náboženských soustav jest ještě vázáno na jisté oblasti Země a můžeme vidět, jestliže jen chceme, velmi snadno, jak vyznavač hinduistického náboženství, buddhismu atd. bude sice mluvit o rovnoprávnosti všech náboženství a moudrosti náboženské všeobecně, ale přistoupíme-li blíže k tomu, co tím myslí, shledáme, že tím myslí jen své vlastní náboženství. Požaduje vlastně od ostatních lidí, aby uznali jeho vlastní náboženství. To pak nazývá náboženskou rovnoprávností. Zkuste číst theosofické časopisy pocházející z území Indie. V nich je to, co praví Hindové, vydáváno za všeobecné světové náboženství a o těch, kdo to neuznávají se říká, že nejsou poctivými theosofy. Původní křesťanství hned od počátku se neneso tímto směrem, zvláště tam, kde se stalo náboženstvím západních zemí. Kdyby v západních zemích tomu bylo tak, jak je tomu v Indii, pak bychom dnes měli náboženství Wotanovo; to by pak bylo tím, čím jest například pro Orient náboženství hinduistické. Ale západní země nepřijaly náboženství vyrostlé z nich, nýbrž od začátku náboženství zakladatele, který žil mimo země Západu, náboženství Krista Ježíše. Západní země přijaly nesobecky náboženství do své podstaty. To jest základní rozdíl a pravá tolerance ke každému náboženskému systému spočívá - přesně vzato - v podstatě křesťanství, i když třeba bylo této podstatě západními křesťany špatně rozuměno.

Pro křesťana je vlastně každý křesťanem, ať si říká jakkoli. A jest jen úzkoprsostí, chtít všude rozšiřovat křesťanská dogmata. Velkorysost je docela něco jiného. Pozorujeme-li hinduistu, Číňana, buddhistu, přikročíme-li k hlubším prvkům jeho bytosti, najdeme všude začátky křesťanství, vyzvedneme z toho, co on sám myslí, to, co tvoří základy křesťanství, aniž by bylo potřeba uvádět jméno Kristovo. Ale toto užší křesťanství jest vlastně, jak se dnes člověku mezi zrozením a smrtí podává, přece jenom přípravou pro sluneční sféru po smrti. Tu jest pro tuto sluneční sféru nezbytným ještě něco jiného: je nezbytným to, co ve správném, opravdovém smyslu nazýváme **theosofií**. Ta nám dává vnitřní porozumění pro všechny náboženské soustavy světa, pro podstatu všech náboženských soustav světa. Když si osvojíme toto porozumění zde na Zemi, připravíme se správným způsobem na sluneční sféru. Toto porozumění pro různá náboženství a pro mystérium na Golgotě, pro podnět Kristův, musíme mít, nemáme-li se stát osamělci vůči jiným lidským duším a vůči duchům vyšších hierarchií ve sluneční sféře mezi smrtí a novým zrozením.

Když mezi smrtí a novým zrozením vstoupíme do sluneční sféry, najdeme tam dvojí. Prvé, co najdeme, jest něco, co jest nám možno vyjádřit jen obrazně: najdeme prázdný trůn, prázdný světový trůn. A co na tomto prázdném světovém trůnu můžeme hledat, to můžeme najít jenom v obrazech akašické kroniky. Na tomto trůnu, který tu nacházíme prázdný při prožívání doby mezi smrtí a novým zrozením, trůnil kdysi ve sluneční sféře Kristus. On se rozšířil až do sféry zemské mystériem na Golgotě a od těch dob musí si obyvatelé Země osvojit porozumění pro podnět Kristův zde na zemi a tento podnět musí uchovat v paměti; pak mohou při vžívání se do této sluneční sféry poznat obraz, jevící se v akašické kronice. Kdo si zde na Zemi tohoto porozumění nedobyl, nepozná, kdo tu kdysi na tomto trůně seděl, a co se nyní jeví jen ještě obrazně a nemůže se vyznat v životě ve sluneční sféře mezi smrtí a novým zrozením. Tu vidíme, jak je zemským úkolem lidské duše, aby si zde vyhledala spojitost s mystériem na Golgotě, jak ji hledáme v našem duchovním hnutí. Tím podržíme v paměti v době mezi smrtí a novým zrozením podnět Kristův a ve sluneční sféře nestaneme se osamělci, nýbrž bytostmi družnými za pomoci sil, které jsme si přinesli; takže potom jaksi svými vlastními přinesenými silami **oživíme obraz** – trvajícím ještě jen jako obraz ve sluneční sféře – **obraz Kristův**. A z doby zemského života musíme si přinést tolik síly, aby nám zůstala zachována také pro pozdější dobu, aby nemohla přijít na zmar.

Ale ještě něco jiného nacházíme v této sluneční sféře, ještě druhý trůn; a ten je nyní zaujat bytostí reální, Luciferem. A tak se ocitáme mezi smrtí a novým zrozením, když dosáhneme, jak bylo právě vylíčeno, sféry sluneční, na jedné straně naproti Kristu, na druhé straně naproti Luciferovi. Kdybychom nebyli přijali podnět Kristův, musel by se stát Lucifer jediným naším vůdcem. Jestliže jsme však přijali podnět Kristův, nacházíme se na své daleké pouti vesmírem pod vedením na jedné straně podnětu Kristova, na druhé straně pod vedením Luciferovým; neboť tohoto potřebujeme i pro doby následující. Potřebujeme i Lucifera, neboť on nás nyní vede správně horními světovými sférami, nejprve až ke **sféře Marsu**.

To jest nejbližší sféra, ke které se rozšiřujeme mezi smrtí a novým zrozením. Aby nás mohl Lucifer vést tak, jak jest pro nás lidi přiměřeno, musíme mít jako protiváhu podnět Kristův; pak je podnět Luciferův pro nás blahodárným, jinak je pro nás zlem. Ještě něco jiného se stalo nutností: v marsické sféře musíme mít možnost, abychom celou svou bytostí měli náležitý zřetel k jistým změnám, které se staly na Marsu během posledních století. Tyto změny nutno líčit asi takto: Jistými silami jsou všechna jednotlivá světová tělesa vzájemně spojena; se Zemí jsou spojena ostatní světová tělesa. Z nich sálají síly. Z Marsu a jeho sféry nevyzařuje ve skutečnosti jenom světlo přicházející na Zemi, nýbrž sálají také duchovní síly. Jdeme-li nazpět do starších století, nacházíme, že z Marsu sálaly ty síly, které uváděly lidi v nadšení pro to, co lidé ve starších dobách potřebovali: fyzické síly, aby vývoji lidstva byly nápomocny. Není pouhým mýtem, ale okultní pravdou, že to, co se

ve světě vyvinulo jako bojovná síla, válečné zápletky, co lidi činilo ráznými a zmužilými po staletí a tisíciletí, to že pochází z marsických na Zemi proudících sil. Ale v životě planety je tomu tak, že její síly procházejí vzestupným a sestupným vývojem, a Mars svoji úlohu v posledních staletích jistým způsobem změnil. Co z bojovných sil se ještě nyní vyvíjí, to jest odplývající bojovný život dřívějších staletí. Žádné nové rozohňující síly Marsu k nám již neproudí. **Na rozhraní šestnáctého a sedmnáctého století dospěl totiž Mars k rozhodujícímu bodu, který se v trvání Marsu dá přirovnat jenom k době, kdy Země dosáhla rozhodujícího okamžiku za doby mystéria na Golgotě.** Je nesmírně důležité to, čeho se zde dotýkáme. Mars procházel rozhodujícím okamžikem. To bylo známo v zemských mystériích tam, kde o velkých duchovních záležitostech zemského bytí jest rozhodováno. Od dvanáctého století nastaly totiž v zemském vývoji mystérií rozhodující přípravy, aby na proměnu Marsu byl brán náležitý zřetel. Síly, jež měl Mars vysílat, aby na Zemi vzněcovaly odvalu a ráznost, byly pro Mars ztraceny: na Zemi již neměly pronikat. Ale tím, že Mars prošel touto krizí, mění se také pro duše, které zde žijí mezi smrtí a novým zrozením to, co by měli prožít v marsické sféře po smrti. Když totiž člověk dospěje za sluneční sféru, pronikají jeho duševní bytí síly, které mají význam již pro příští vtělení. Duše, která ve starých dobách před sedmnáctým stoletím prošla marsickou sférou, přišla do styku se silami, které ji pronikly odvahou a rázností. Lucifer byl vůdcem ke zdrojům odvahy a ráznosti. Ale duše, které sem dospěly v pozdější době, nemohly tyto charakteristické vlastnosti již najít: Mars tu procházel svojí krizí. Tam, kde se v mystériích dějí velká spirituální rozhodování, nepočítá se pouze s lidským životem mezi zrozením a smrtí, nýbrž také s dobrem a zlem pro člověka mezi smrtí a novým zrozením: to jest v mystériích je dbáno na to, aby duchovní kultuře lidstva byly vštípeny věci, které způsobují, aby duše po smrti mohly různé sféry správně prožívat.

Chceme-li pochopit, oč se tu ve sféře Marsu jedná, musíme uvážit následující: Velká rozhodující věc přistupuje od dvanáctého století k rosikrucianským mystériím tím, že si člověk musel říci: pro vývoj Země přicházejí docela zvláštní doby – doby vnější hmotné kultury, vnějších hmotných triumfů. Proti nim se již člověk nemůže obracet; jakkoli nepřinášejí nic duchovního, musí je člověk nezbytně mít, tyto doby strojů, vzducholodí atd. Ale ty přinášejí jakousi duševní smrt. Proti tomu se nemůže člověk stavět, musí se do uvedených věcí vžít. Materialistický věk musel přijít; úsilím vyšších duchovních bytostí vždycky jen bylo, aby zjednaly protiváhu proti tomuto materialistickému věku. Uvážíme-li všecko, co se v zemském vývoji objevilo jako protiváha proti materialismu, máme poslední, nejvýznačnější zjev ve **Františku z Assisi**; v tom Františku z Assisi, jenž se ve svém životě jako František z Assisi odvrátil ode všeho vnějšího života, jenž v Assisi vedl onen známý nám život, který Giotto namaloval na stěny chrámu v Assisi tak překrásně... takže dnes, kdy tyto malby jsou již tolikrát přemalovány, přece nám z nich září ze stěn ještě život tak úchvatně. A jakkoli i on prošel vývojem k materialismu, přece musíme říci, že je dosud v krajině kolem místa Assisi

rozšířena duchovní atmosféra Františka z Assisi, ona atmosféra, jež do sebe přijala prvky života světa sice cizího, ale s duší spřízněného, nejen s duší člověka, ale spřízněného i s duší přírody. V cyklu „Theosofická mravnost“ můžete číst ty překrásné verše, ve kterých František z Assisi dává vytrysknout tomu, co pociťoval vůči přírodě a přírodním bytostem. Možná říci, že již žádný básník nenalezl krásnějších tónů a že snad jen Goethe našel znovu tak krásné tóny o životě přírody. Čím to všecko přišlo? Všecko to přišlo tím, že ve svém předešlém vtělení v sedmém, osmém století byl František z Assisi v mysterijní škole, jež se nacházela poblíž Černého moře, žákem individuality, která v této inkarnaci již nebyla vtělena ve fyzickém těle.

Je to pozoruhodná věc. František z Assisi žil v bezprostředně předcházejícím vtělení v místě mysterií, byl spolu s ostatními žáky žákem bytosti, která tenkrát působila jen ještě v duchovním těle mezi žáky, ke kterým patřil František z Assisi. A nebyl to nikdo jiný nežli Buddha, o kterém víme, že byl jakožto Gautama Buddha vtělen naposled. Působil však přece dále v duchovním těle. Víme, že byl ještě jako duchovní bytost přítomen narození Ježíše evangelia Lukášova. On působil dále ve škole, ve které žil ve svém předešlém vtělení František z Assisi. Tento přijal zde podněty svého s duší spřízněného života, toho života, který měl lidi odvádět ode všeho, co právě na Zemi se mělo dále šířit, odvádět od čistě materiálního života. A to ve Františku z Assisi zůstalo, to vidíme působit v jeho vtělení jakožto Františka z Assisi. Nemohlo to však nastat tak, aby ve věku, který má již materialistické poslání, připojilo se na Zemi mnoho duší ke společenství Františka z Assisi. Nemohly tak učinit duše, jejichž úkolem bylo, aby pokračovaly s časem. Tím bylo vytvořeno jaksi rozdvojení. Nemohlo se stát, aby na jedné straně byla jenom vnější hmotná kultura, na druhé straně vyznavači Františka z Assisi. Jakkoli je zjev Františka z Assisi velký a mocný, tedy se mohlo málo hodit pro pozdější časy to, co on dal za pravidla. Jak se to tedy mohlo stát? Co muselo na Zemi nastat?

To bylo určeno ve významných perspektivách v rosikruciánských mysteriích od dvanáctého století. Bylo řečeno: Člověk bude muset pracovat s tělem Země, bude nucen vžívat se zevně mezi zrozením a smrtí do hmotného bytí a bude nucen kráčet společně s triumfy tohoto hmotného bytí. Ale pro každou duši, která se vžívá do hmotného života a obeznamuje se s ním, musí být zjednána možnost, aby jednou částí svého bytí jaksi měla porozumění pro vnitřní prožívání toho, co leží v podstatě Františka z Assisi. V tom záleží podstata pokroku duší na Zemi, že tyto duše musí dostávat jaksi dvě povahy, tím více, čím dále jdou vstříc budoucnosti, aby duše svými články mohli chápat podněty zemského bytí a sblížovat se s nimi, aby však musely v sobě také rozvíjet okamžiky a hodiny, kdy v odloučenosti mohou být oddány pouze životu duše. Při bližším, důvěrnějším spřátelování se se světem musíme mít zároveň hodiny, kdy bychom se mohli blíže, důvěrněji spřátelit s duší. Následující na jedné straně Edisona, musíme umět na druhé straně stávat se zcela tiše v nitru žáky Františka z Assisi nebo jeho velkého učitele Buddha.

Každá duše, třebaže jest vysazena do hmotného života, musí mít možnost, aby takto cítila. A k tomu se musely konat přípravy v rosikruciánských mystériích. Christian Rosenkreutz měl úkol, aby to připravil.

Jak se to může stát? Jenom tak, že určité doby mezi smrtí a novým zrozením může se pro duši užít zvláštním způsobem. I bylo v rosikruciánských mystériích řečeno: Mars jaksi ztrácí svoji starou úlohu, uložíme mu úlohu novou. Počátkem sedmnáctého století, na rozhraní šestnáctého a sedmnáctého století, byl Buddha, jenž stejně již byl prožil své poslední zemské vtělení, vyslán na Mars, do sféry Marsu a řekneme něco zcela správného, jestliže řekneme, že v oné době vykonal Buddha pro Mars něco podobného, jako – ovšem ve větší míře – vykonal Kristus na Zemi v mysteriu na Golgotě. To, co z Marsu vždycky vycházelo a co vězelo v jeho podstatě, to proměnil tenkrát Buddha svou obětí. On proměnil celou povahu a podstatu Marsu. Pro Mars se stal Buddha velkým Vykupitelem. Bylo to pro něho obětí. Třeba si jen vzpomenout, jak Buddha vystoupil k nauce, k poselství velkého míru, harmonického bytí. Nyní byl odeslán, přeložen do planetární sféry, kde pramenily síly útočnosti. On, kníže míru se jaksi ukřižoval, byť ne v mysteriu na Golgotě. Tím vnáší se do sféry Marsu něco jiného: Mars jest pronikán bytostí Buddhovou. ***Jako byla na Zemi od mysteria na Golgotě vylita podstata Kristova, tak proudí do sféry Marsu mírová podstata Buddhova a jest od té doby ve sféře Marsu.***

Tak se mluvilo v rosikruciánských mystériích. Tímto posláním Buddhovým bylo umožněno lidským duším žít mezi smrtí a novým zrozením jistý čas ve sféře Marsu, když byly předtím dospěly sféry sluneční a byly stále až tam nositeli podnětu Kristova. Když tam duše vstoupí a jest náležitě proniknuta vlivem Kristovým a vedena Luciferem, přejde dále do sféry Marsu. A právě v naší době nastává v marsické sféře to, co dříve nastat nemohlo – duše jsou pronikány živlem Buddha, živlem Františka z Assisi, což se na Zemi již stát nemůže. Mezi smrtí a novým zrozením může každá duše – je-li přiměřeně připravena – prodělat to, co se na Zemi jakoby v posledním rozmachu vyžilo v duševním životě Františka z Assisi, co však od těch dob na Zemi pravý domov již mít nemůže. Když lidská duše v životě mezi smrtí a novým zrozením prodlévá ve sféře Buddhově na Marsu, může právě tam nabýt síly, která jí dává schopnost k tomu, o čem bylo právě mluveno – aby mohla později novým zrozením vstoupit do života čistě hmotného, aby mohla být vržena do života zemského, který bude stále materialističtější, aby však přece mohla vyvinout síly jinou částí duševní podstaty, aby se oddávala světu duševně-duchovnímu. Tak tomu je s tajemstvími, která se skrývají mezi smrtí a novým zrozením.

Potom se rozšiřujeme stále více do hvězdných dálek k ***Jupiteru, Saturnu*** a ještě za ně dále. Co bylo právě líčeno, děje se vlastně jen s dušemi nejpokročilejšími. Duše, které nedosáhly nyní těch podmínek, nýbrž jich dosáhnou teprve později, ty spojují se v životě mezi smrtí a novým zrozením pouze se sférami, které leží nejbliže k Zemi. Ostatními sférami procházejí

rovněž, ale v jakémisi spánku podobnému nevědomému stavu. Ve sférách vnějších, za Sluncem, sbírají se síly, které musí člověk přijmout, aby mohl opět pracovat, když kráčí k novému zrození, aby mohl spolupracovat na výstavbě nového těla. To, co v člověku jest, nevstoupilo do něho jenom na Zemi. Jest největší krátkozrakostí, když si nyní materialisté myslí, že člověk jest výtvorem Země. Když člověk takto buduje své tělo silami, kterých se mu dostalo, když vytváří svou výstavbu v nejobsáhlejším smyslu, jsou v těchto budujících silách síly kosmické, které si člověk musel nejdříve přinést. Když se člověk rozšiřuje mezi smrtí a novým zrozením až ke sféře sluneční, má vždycky ještě co činit se silami, které působí ještě z předcházejícího života. Síly, kterých člověk potřebuje, aby mohl do zemské sféry vypracovat to, co může z celého okruhu vytvořit jeho fyzické tělo, musí si přinést ze sil, které na něho působí ještě za sluneční sférou. Člověk se skutečně musí rozšířit do kosmu mezi smrtí a novým zrozením, musí s kosmem žít, neboť síly, které by skutečně uměly vytvořit člověka, nenacházejí se všechny na Zemi. Z lidského zárodku, který tu vzniká spolupůsobením obou pohlaví, nemohl by nikdy vzniknout nový člověk, kdyby nenastalo následující: Je zde tento malý lidský zárodek. S tímto lidským zárodkem spojuje se něco nesmírně velikého a významného, něco, co se nejprve rozšířilo tajemným způsobem do nekonečných světových dálek a co se potom zase soustředilo. Když se byl člověk rozšířil až ke **hvězdné sféře**, začne se zase soustřeďovat. Prochází sférou Saturnu, Jupitera, Marsu, Slunce, Venuše, Merkuru, Měsíce, stále víc a více se zmenšuje a stává se menším, uzavírá v sobě duchovní síly kosmu. A stále se menší a menší. A to, co je tu nakonec takto komprimováno, stlačeno na malou duchovní kuličku, je stlačeno právě z nesmírného zředění. A to spojuje se nyní s fyzickou kuličkou, kterou je zárodečná buňka a oplodní ji z duchovních říší. Tak vidíme, jak člověk zrozením vstupuje do vezdejšího bytí.

Po projití poslední smrtí rozšířil se člověk do světových dálek, stal se jaksi obrovskou koulí, byl duchovně ve styku s duchovními bytostmi a skutečnostmi - pak se člověk zase stlačuje, zmenšuje stále více a více, až přichází okamžik, kdy se spojí s fyzickou hmotou těmi silami, které v sobě nese. Co utváří lidské tělo společně s lidskou zárodečnou buňkou, to jest přineseno z vesmíru. Z této lidské zárodečné buňky, třeba byla oplodněna, nemohlo by povstat – jak možno okultně vyzkoumat – nic, co by bylo schopno života na Zemi, kdyby se s ní nemohla spojit tato stlačená duchovní kulička. A co by vzniklo jenom ze zárodečné buňky lidské? Z té by mohl vzniknout jen podklad pro systém smyslový a nervový, ale nic, co je schopno života jako lidské tělo, které se musí kolem smyslového a nervového systému vybudovat; to ale nepochází ani od otce, ani od matky. Smysly, nervový systém – pro ně může Země dodat síly, ale co je učleněno kolem nich, musí se přinést z kosmu. A teprve, jestliže nová věda jednou pochopí, co se děje v lidské zárodečné buňce podle poučení plynoucího z tohoto okultního poznání, stane se pochopitelným to, co nyní jasně myslícímu člověku nemůže být srozumitelným v žádném přírodovědeckém rozboru. Když o tom čtete duchaplné rozboru u Haeckla nebo jiné, najdete všude, že tyto věci nejsou samy sebou srozumitelné. Co

právě není známo je to, že se k tomu, co pochází od otce a matky, připojuje **něco třetího**. Toto třetí přichází sem z kosmu. O tomto tajemství ví - nebo dnes možno říci věděla - jenom určitá třída lidí, ale to nyní stále víc a více mizí. Děti a jejich chůvy a vychovatelé zmiňují se, nebo se alespoň zmiňovali, když přišla na to řeč, že čáp nebo jiné bytosti přinášejí něco, čím je umožněno přicházet lidem na svět. Je to sice jenom obrazný výraz pro duchovní dění, přece však je to rozumnější nežli to, co zastupují rozumní lidé dnes. Ale pro dnešní dobu platí za osvětlené vysvětlovat lidské poměry materialisticky. Tyto obrazné představy, ty by měly ještě působit na dětské duše, na jejich imaginaci. Ovšem lidé říkají: Děti již nyní nevěří v čápa, poněvadž ti, kdo pohádku vyprávějí, tomu sami již nevěří. Ale ti, kdo se dnes stávají anthroposofy, ti věří v čápa a shledávají brzy, že v těchto představách bylo dáno něco dobrého pro duchovní dění.

Tím jsme pozorovali kosmickou stránku života mezi smrtí a novým zrozením, pozítří dotkneme se více lidské stránky praktického života.

Nyní uvažme ještě jednu věc. Kant jednou učinil – možno říci, že na základě nějakého tušení – významný výrok: „Dvě věci učinily na mne veliký dojem; hvězdná obloha nade mnou a mravní zákon ve mně.“ Tento výrok může se okultistovi jevit významným, neboť jaký pozoruhodný vztah jeví se mezi hvězdnou oblohou a tím, co v našem duchovním životě je tím nejlepším. Oboje jest jedno a totéž. Mezi smrtí a novým zrozením rozšiřujeme se až přes hvězdnou oblohu a její síly přinášíme do života a cítíme je jako nejvýznamnější síly své duše. Není divu. **Jsme přece jejím vlastním vnějším obrazem**. Pohlížíme ke hvězdné obloze, kde jsme prodlévali mezi smrtí a novým zrozením a nacházíme to, co jsme do sebe pojali. Není divu, že se cítíme spřízněni s tím, co zde v nás žije jako směrnice našeho duševního života, i s tím, co nás tu z hvězdné oblohy ozařuje a co cítíme v sobě jako sílu, když se dovoláváme svého nejhlubšího duševního života. Sjednocena je s námi hvězdná obloha a my s ní, když pozorujeme svoje celkové bytí.

Musíme si říci, že takové antroposofické úvahy neposkytují nám jenom to, co můžeme pojmenovat věděním, poznáním v obyčejném smyslu života. Ty nám skutečně poskytují mravní sílu a oporu v pocitu, že v nás žije celý vesmír. A postupně se vidíme být pronikáni tímto vesmírem, když procházíme životem mezi smrtí a novým zrozením. Pro vnější pohled je ovšem tento život mezi smrtí a novým zrozením skryt; ale rovněž skryto je to, co v hlubinách naší duševnosti nás ponouká, nás nabádá. A přece je v nás. A přece je v nás, působí v nás a dává nám naši sílu tato naše nejlepší složka. **Nebe nosíme v sobě, neboť nebe prožíváme dříve, než vstupujeme do tohoto fyzického bytí**. Potom již cítíme se povinni, stát se hodnými tohoto nebe, které pro nás učinilo tolik, že mu vděčíme za celé své vnitřní jsoucno.

O tom dále pozítří, kdy se budeme zabývat životem více ze stanoviska lidského, z té stránky, která zasahuje více do praktické životní činnosti.